

A dohánytripsz (Thrips tabaci) 2018 évi rajzásdinamikájának vizsgálata színcsapdákkal

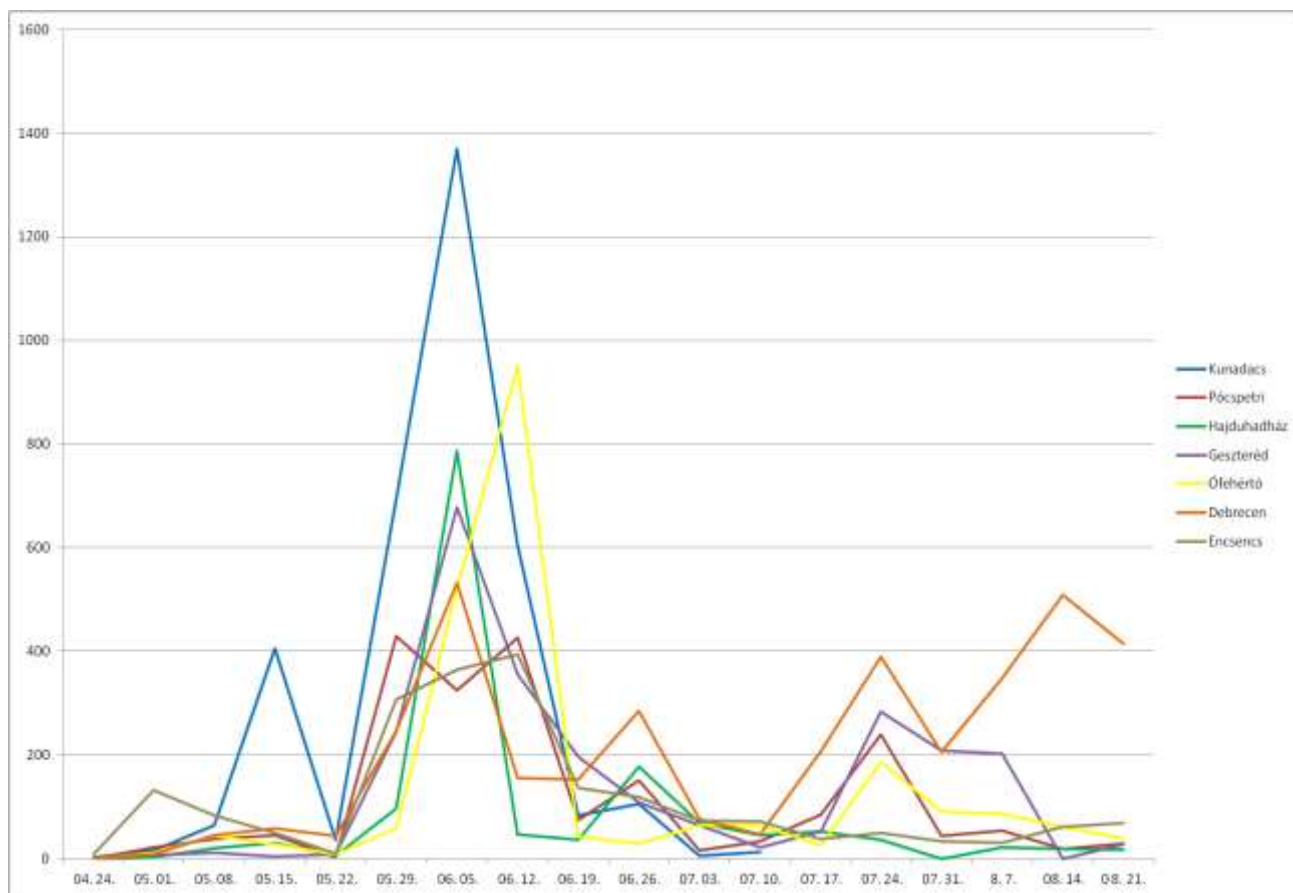
Az ULT Magyarország Zrt. megbízása alapján 2018 évben hét helyszínen dohányültetvényein, Kunadacson, Pócspetrin, Hajdúhadházán, Geszteréden, Ófehértón, Debrecenben és Encsencsen folytak kihelyezett sárga PALz csapdák segítségével történő vizsgálatok annak megállapítására, hogy a paradicsom bronzfoltosság (TSWV) vírus átviteléért felelős dohánytripsz mely időpontokban és milyen egyedszámmal telepedik be a dohányültetvényekbe. A vizsgálatok elsődleges célja a védekezések megfelelő időzítése. Mintavételi helyenként 3-3 csapda került kihelyezésre. 2018. április 17-től augusztus 21-ig, 18 héten keresztül, heti gyakorisággal, összesen 360 PALz csapda fogási eredményeinek vizsgálata történt. A csapdákat az ULT munkatársai hetente cserélték, azokat azonnal továbbították a NÉBIH NTAI Növény-egészségügyi-, és Molekuláris Biológiai Laboratóriumába, ahol a csapdák által fogott dohánytripszek számát LEICA preparáló mikroszkóppal végzett vizsgálat alapján állapítottuk meg. Az adatokat e-mail-en közöltük. A Kunadacsi csapdák csak 2018. július 10-ig érkeztek meg, így az eredményközlés ezt a helyszínt illetően nem teljes körű.

Eredmények és megvitatásuk

2018-ban az értékelést a hét helyről küldött 360 csapda által fogott 17439 dohánytripsz egyede alapján végeztük. A különböző helyszínek összesített fogási adatait az *1. táblázat* tartalmazza.

1. táblázat: A vizsgálati helyszíneken kihelyezett PALz csapdák dohánytripsz (*Thrips tabaci*) fogási eredményei

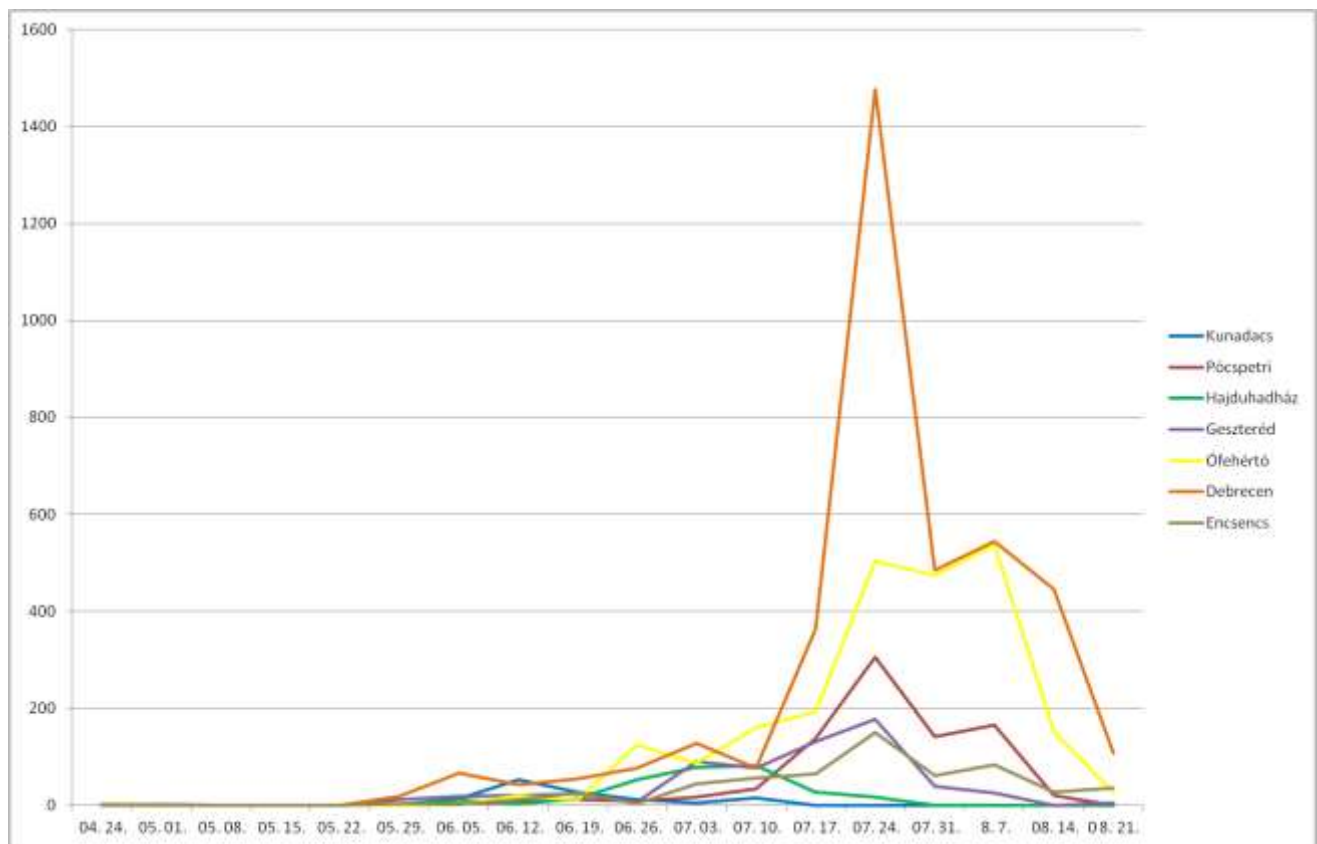
Helyszín	Dohánytripsz összegegyedszám 2018
Kunadacs	3401
Pócspetri	2034
Hajdúhadház	1461
Geszteréd	2475
Ófehértó	2311
Debrecen	3727
Encsencs	2030
Összesített fogási adat	17439

1. ábra. A *Thrips tabaci* rajzásdinamikája a mintavételi helyeken kihelyezett PALz csapdák fogási eredményei alapján (2018)

2. táblázat: A vizsgálati helyszíneken kihelyezett PALz csapdák ragadó tripsz (*Aeolothrips intermedius*) fogási eredményei

Helyszín	Aeolothrips összegyedszám 2018
Kunadacs	126
Pócspetri	856
Hajdúhadház	288
Geszteréd	627
Ófehértó	2289
Debrecen	3889
Encsencs	571
Összesített fogási adat	8646

2. ábra. A ragadozó tripsz (*Aeolothrips intermedius*) rajzásdinamikája a mintavételi helyeken kihelyezett PALz csapdák fogási eredményei alapján (2018)

2018-ban a fogott dohánytripszek száma az elmúlt évekhez képest a messzemenőig a legmagasabb, az elmúlt évi fogások közel négyszerese, köszönhetően elsősorban a 2018 évi vegetációs periódusban tapasztalt rendkívül száraz, meleg, csapadékban meglehetősen szegény időjárásnak. A 2018 évi vegetációs periódus hőmérsékleti adatai jóval magasabbak voltak az előző években mért adatoknál.

Az április 17-én kihelyezett csapdák Kunadacson, Debrecenben és Encsencsen megfogták az első példányokat. Az áprilisi magas hőmérsékletnek köszönhetően már május 1-én az összes vizsgálati helyen megjelent a dohánytripsz. Az 1. ábra adatai alapján látható, hogy a vizsgált ültetvényekbe a dohánytripsz rajzása és betelepődése a faj fejlődésmenetének megfelelően és az egységesen végzett vegyszeres beavatkozásoknak köszönhetően javarészt egyöntetűen zajlott. A palánták szabadföldi kiültetését követően az egyedszám a vizsgálati helyszíneken egységesen növekedésnek indult. A csapdák fogási adatai alapján Kunadacson

május közepén volt az első egyedszámcsúcs, ezt követően az összes vizsgálati helyen június elején volt a legnagyobb, július végén pedig egy kisebb egyedszámcsúcs. Az előző évekhez hasonlóan, 2018-ban is a Kunadacsi dohányültetvénybe telepedett be a dohánytripsz a legnagyobb számban, azonban sajnos csak július 10-ig rendelkezünk fogási adatokkal. Kunadacson a Nyírségi helyszíneken mért eredményektől eltérően, május 20-tól ugrásszerűen megemelkedett az egyedszám, amely a többi helyszínhez képest folyamatosan a legmagasabb értéket képviselte június 12-ig, ezután a Debreceni ültetvényben volt a legmagasabb az egyedszám a dohány betakarításáig. A Nyírségi területeken Debrecenben volt a legtöbb, Hajdúhadházon pedig a legkevesebb a dohánytripsz egyedszáma (1. táblázat). Az 1. ábrán látható, hogy a dohánytripsz egyedszáma a betakarítás előtt még jelentős volt a vizsgálati helyeken, de a dohánylevelek betakarítása miatt ezek az egyedek várhatóan folyamatosan további tápnövényekre fognak áttelepedni.

2018 évben a ragadozó *Aeolothrips* fajok száma az előző évihez képest a tízszeresére emelkedett. 2018. május végétől több ültetvényben, de elsősorban Debrecenben és Ófehértón rendkívül magas egyedszámmal telepedtek be a vizsgált ültetvényekbe a dohánytripsz lárvával is táplálkozó ragadozó tripszek (*Aeolothrips intermedius*). A csapdák fogási eredménye alapján, 2018-ban a *T. tabaci* egyedszámának megközelítőleg a fele az *A. intermedius* egyedszáma (2. táblázat, 2. ábra). Ez az arány is messzemenősen magasabb, mint az előző vizsgálati években. Július 12-e után, elsősorban Debrecenben, de a többi vizsgálati helyen is egyöntetűen ugrásszerűen megnövekedett az *A. intermedius* egyedszáma, az egyedszámcsúcs július 24-én volt. Ekkor Debrecenben 1476 ragadozó tripszet fogtak a csapdák, Ófehértón pedig 504 példányt, de a többi vizsgálati helyen is jelentős volt a ragadozó tripszek száma (2. ábra). Ez a jelenség is közrejátszott abban, hogy az összes vizsgálati helyszínen, de különösen Debrecenben és Ófehértón június 24-e után a dohánytripsz egyedszám rohamosan csökkenni kezdett. Debrecenben július végétől a dohánytripszek száma ismét emelkedni kezdett, ezzel párhuzamosan a ragadozó tripszek száma pedig hirtelen lecsökkent. Az összes mintavételi helyen, Kunadacson volt a ragadozó tripsz aránya a legkisebb volt a dohánytripszhez viszonyítva, és ezen a településen volt a legmagasabb a mért *T. tabaci* egyedszáma július 10-ig. Ezen a helyen nem is tudott érvényesülni a ragadozó tripsz hatása, így az egyéb időjárási tényezők mellett ez a tényező is elősegítette a dohánytripsz nagymértékű felszaporodását Kunadacson.

Megfigyeléseink alapján, valószínű, hogy szabadföldi dohányültetvényekben az *A. intermedius* predátor tevékenysége is jelentősen hozzájárul a *T. tabaci* egyedszámának csökkentéséhez. Ez a predátor képesség 2018-ban jelentősebb lehetett az előző évekhez

képest, tekintettel arra, hogy a dohánytripszek számának 50%-a volt a ragadozó tripszek száma. Ez az arány meglehetősen magas. A továbbiakban statisztikai módszerrel is megpróbáljuk számszerűsíteni az *Aeolothrips* fajok predátor tevékenységét a dohánytripsz néesség gyérítésében. Az elkövetkező években szükséges a vegetáció alatt a csapdákkal végzett monitoring vizsgálatokat rendszeres, legalább havonta egy alkalommal, közvetlen növényállomány vizsgálatokkal kiegészíteni és a kapott eredményeket a csapdák fogási adataival összevetni.

Budapest, 2018. szeptember 12.

Dr. Orosz Szilvia
entomológus
NÉBIH, NTAI
Növény-egészségügyi- és Molekuláris Biológiai Laboratórium